

Nr 250.

Av herrar **Lübeck** och **von Hofsten**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 95, med förslag till lag om expropriation m. m.

I anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 95, med förslag till lag om expropriation m. m. anföres följande.

§ 59.

Förfarandet vid fastställande av enskild överenskommelse synes, då det gäller elektriska ledningar o. d., vara mycket besvärligt. Rätten borde i stället kunna få avgöra, om den träffade överenskommelsen är av sådan betydelse, att tredje mans rätt beröres. Bevisning härom kan vid fråga om elektriska ledningar i flertalet fall ganska lätt förebringas medelst gravationsbevis och taxeringsbevis jämte utredning om intrångets storlek. Om rätten finner att intrånget *icke* rubbar säkerheten för inteckningshavare och andra fordringsägare, vilket nog är det vanligaste vid fråga om elektriska ledningar, bör det enskilda avtalet kunna utan vidare fastställas. — Endast i motsatt fall torde särskilt medgivande från fordringsägare böra ifrågakomma.

§ 66.

På sätt Svenska vattenkraftsföreningen och Svenska elektricitetsföreningen i gemensam skrivelse till Konungen redan den 28 juni 1910 framhålla har erfarenheten givit vid handen, att dagarvoden för expropriationsnämnders ledamöter i regeln beräknades oskäligt högt, nämligen 50 å 75 kr förutom resor och vivre. Som följd härav hade det visat sig, på sätt i berörda inlägga utförligt exemplifierades, att i fråga om elektriska kraftledningar expropriationskostnaden ofta översteg själva skadeersättningen. Det var därför med tillfredsställelse man fann att 1910 års kommittéförslag

upptog bestämmelser om resekostnadsersättning efter tredje klass i gällande resereglemente samt därutöver 25 kronor pr dag till ordföranden och 15 kronor till ledamot i nämnden. Denna begränsning förekommer ej i nu föreliggande förslag, enligt vilket expropriationskostnad bestämmes av rätten, om överenskommelse ej träffas. Emellertid synes det på anförda skäl önskligt att återinföra samma eller liknande begränsning som i 1910 års förslag.

§ 71.

Rätt till förundersökning (stakning o. d.) kan av Konungens befallningshavande medgivas då ändamålet är sådant som i 1 § avses. Då emellertid i sistnämnda § elektriska starkströmsledningar ej finnas upptagna, torde för tydlighets skull i 71 § böra intagas hänvisning jämväl till 1 § i lagen den 27 juni 1902 om elektriska anläggningar.

Enligt andra stycket i 71 § skall sökanden minst 14 dagar i förväg underrätta fastighets ägare eller innehavare om förundersökning. Denna bestämmelse torde hava tillkommit med tanke närmast på enstaka fastigheter och kan därvid anses lämplig, men skulle beträffande stakning av järnväg, landsväg, kraftledning, linbana eller andra ledningar av större utsträckning stundom göra rätten till förundersökning ganska illusorisk eller vålla betydande dröjsmål, då man sällan kan på förhand avgöra vilka fastighetsägare resp. arrendatorer, som av stakningen kunna beröras. Till undvikande av denna olägenhet synes bestämmelse böra tillfogas om delgivning i dylika fall endast genom annons i ortens tidningar enligt närmare föreskrift av Konungens befallningshavande.

§ 95.

I andra stycket föreskrives att ledning, som på grund av ändrade förhållanden vållar betydande olägenhet för fastighet, må på bekostnad av ledningens ägare ändras eller flyttas, där sådant kan ske utan synnerligt men för ledningen. Denna bestämmelse kan bliva mycket betungande för ledningar i närheten av bebyggda orter, där redan vid ledningarnas framdragande marken ofta nog betraktats som byggnadstomt och ersättning utbetalats därefter. Enligt 1910 års kommittéförslag skulle flyttning av ledning i sådana fall ske på fastighetens bekostnad. Under alla förhållanden synas uttryckliga föreskrifter om reglerande av tidigare utgiven skadeersättning böra lämnas.

§ 1 i lagen den 27 juni 1902 om elektriska anläggningar.

Den här medgivna rätten till expropriation synes endast gälla elektrisk starkströmsledning, men icke transformatorstationer, kopplings- och mätarestationer m. m., som därtill nödvändigtvis måste kunna anknytas för att ledningarna skola kunna fylla sin uppgift. Smärre transformatorer o. d. anbringas stundom på stolpar, större sådana i byggnader, som dock sällan äro av större omfattning. — En komplettering i berörda hänseende synes följaktligen vara erforderlig.

1910 års kommittéförslag upptog expropriationsrätt till mark såväl för elektrisk kraftstation med dammar och kanaler m. m. som för ledningar och övriga »starkströmsanläggningar», vari då transformatorstationer o. d. kunde innefattas. Expropriationsrätten till mark vid kraftanläggningen avhandlas visserligen i samband med förslaget till ny vattenlag, och har av denna anledning utelämnats i expropriationslagen. Då emellertid av särskilda skäl utsikterna att vinna en lösning av vattensrättsfrågan ens vid 1917 års riksdag äro förminskade och med hänvisning till angelägenheten under rådande förhållanden att underlätta tillkomsten av vattenkraftanläggningar för kraftdistribution, synes det förtjäna allvarligt övervägas att i samband med expropriationslagen åstadkomma en åtminstone provisorisk lösning i den vidare omfattning, som här ovan och i 1910 års kommittéförslag avses. Bestämmelserna borde därvid tydligt täcka jämväl behovet av mark för kommunala och andra allmännyttiga elektricitetsverk, drivna med ångkraft eller dylikt, vilka tydligen ändock icke komma att innefattas i en blivande vattenlag.

Slutligen föreskrives i sista stycket av förevarande § att ersättning vid expropriation för starkströmsledning skall utgå med hälften utöver eljest lagstadgat belopp, då nämligen jord eller lägenhet skall användas för annans räkning än kronans. Det synes böra övervägas, huruvida en dylik förhöjning just i fråga om starkströmsledningar är motiverad, så mycket mer som erfarenheten torde ha givit vid handen att ersättningarna ändock tillmätas ganska rundligt och att skadan eller intrånget i regel blir vida mindre än man brukar föreställa sig. Under alla förhållanden synes emellertid anledning saknas att tillämpa olika ersättningsgrunder för å ena sidan kronans, å den andra kommuners och enskildas starkströmsledningar; för markägaren, som lider skadan eller intrånget, är det tydligen likgiltigt vem som äger ledningen. Den undantagsställning, som kan ifrågakomma då det gäller absoluta statsändamål, synes icke böra utsträckas att gälla statens affärsdrivande verk, arbetande under samma former

som motsvarande kommunala och enskilda. Det kan förtjäna nämnas att likartad fråga rörande ersättning för skada tillfölje uppdämning av vatten upptagits till prövning av tillkallade sakkunnige för överarbetning av förslaget till vattenlag.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 rörande expropriationslagstiftning måtte besluta ovan föreslagna ändringar i §§ 59, 66, 71 och 95 samt i § 1 av lagen den 27 juni 1902 om elektriska anläggningar.

Stockholm den 5 april 1916.

Sven Lübeck.

E. v. Hofsten.
